

2012-02-15

B E S L U T

Länsförsäkringar Bank Aktiebolag (publ)

Att: styrelsens ordförande

Tegeluddsvägen 11-13

106 50 STOCKHOLM

FI Dnr 11-1021

Finansinspektionen

Box 7821

SE-103 97 Stockholm

[Brunnsgatan 3]

Tel +46 8 787 80 00

Fax +46 8 24 13 35

finansinspektionen@fi.se

www.fi.se

Anmärkning och straffavgift

Finansinspektionens beslut (att meddelas den 16 februari 2012 kl. 08.00)

1. Finansinspektionen ger Länsförsäkringar Bank AB (516401-9878) en anmärkning.

(15 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse)

2. Länsförsäkringar Bank AB ska betala en straffavgift på tio miljoner (10 000 000) kronor.

(15 kap. 7 § lagen om bank- och finansieringsrörelse)

Hur man överklagar, *se bilaga 2.*

Sammanfattning

Länsförsäkringar Bank AB (LF Bank eller banken) har tillstånd att bland annat driva bankrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och värdepappersrörelse enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Banken är ansvarigt institut för den finansiella företagsgruppen som förutom banken består av Länsförsäkringar Hypotek AB, Wasa Kredit AB och LF Fondförvaltning AB (bankkoncernen).

Finansinspektionens utredning visar att LF Bank har brustit i sin interna styrning och kontroll. Företagsledningen i banken har under lång tid underlåtit att ge funktionen för regelefterlevnad de resurser som krävs för att den ska kunna utföra ett ändamålsenligt arbete. Företagsledningen har låtit resurserna för funktionen vara i det närmaste oförändrade under en period då LF Bank har vuxit kraftigt och bankens internrevisorer dessutom sedan 2008 påtalat för ledningen att resurserna brister. LF Bank har därmed under lång tid inte kunnat säkerställa att banken har följt de regler som gäller för verksamheten. Banken har inte heller

förmått att skapa en dokumenterad och formaliserad rutin för bankens dotterbolags rapportering av regelefterlevnaden till banken, trots påpekanden från internrevisionen. LF Bank har dessutom under åren 2007–2009 gjort felaktiga beräkningar av riskvägda exponeringsbelopp för lantbruksexponeringar. Det har fått till följd att banken beräknat och rapporterat ett felaktigt kapitalkrav (utan golvreglerna) för kreditrisk under samma tid.

LF Bank har nu vidtagit åtgärder för att stärka den interna styrningen och kontrollen. Därför är det tillräckligt att ge banken en anmärkning. Överträdelserna bedöms emellertid som så pass allvarliga att anmärkningen förenas med en straffavgift.

Utgångspunkter

LF Bank är ett helägt dotterbolag till LFAB som i sin tur ägs gemensamt av de regionala länsförsäkringsbolagen. Banken har tillstånd att driva bankrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF), tillstånd att driva värdepappersrörelse och pensionssparrörelse enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och tillstånd att förvalta fondandelar enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder. Därutöver har banken tillstånd att använda en internmetod för riskklassificering enligt lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar. Banken är ansvarigt institut för den finansiella företagsgruppen (bankkoncernen) som förutom banken består av Länsförsäkringar Hypotek AB (LF Hypotek), Wasa Kredit AB och LF Fondförvaltning AB (LF Fond). Utöver bankkoncernen driver LFAB-gruppen försäkringsrörelse främst genom Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB och Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (LF Liv).

Finansinspektionen genomförde den 24 februari 2011 en platsundersökning hos banken. Syftet var att följa upp och bedöma bankens funktioner för riskkontroll, regelefterlevnad och internrevision. Finansinspektionen har i samband med platsundersökningen och av dokumentation som begärts in i efterhand, identifierat brister i LF Banks interna kontroll. Dessa brister hänför sig till styrningen och uppföljningen av bankens funktion för regelefterlevnad. Finansinspektionen har i sin utredning inte funnit anledning att rikta kritik mot funktionen för internrevision. När det gäller riskkontrollfunktionen har Finansinspektionen funnit grund att rikta en viss kritik som baseras på iakttagelser i den löpande tillsynen i övrigt.

Bestämmelser som tillämpas

Den grundläggande bestämmelsen om en banks riskhantering finns i 6 kap. 2 § LBF. Det framgår av denna att en bank ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Banken ska härvid se till att den har en tillfredsställande intern kontroll. Det är ytterst mot denna bestämmelse som Finansinspektionen gör sin bedömning i ärendet. För vägledning om hur bl.a. denna bestämmelse ska tillämpas har Finansin-

spektionen utfärdat allmänna råd (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll i finansiella företag.

Eftersom banken även driver värdepappersrörelse aktualiseras också bestämmelser om styrning och kontroll i värdepappersföretag.

Banken är dessutom ansvarigt institut för den finansiella företagsgruppen där banken är moderföretag. Av de gruppbaseade kraven i lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningslagen) framgår att en finansiell företagsgrupp ska uppfylla reglerna om riskhantering i 6 kap. 2 § LBF.

I den del utredningen behandlar felaktiga kapitalkravsberäkningar och rapporter, tillämpas även bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar i såväl kapitaltäckningslagen som Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2007:1) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningsföreskrifterna). En närmare redogörelse för samtliga bestämmelser som Finansinspektionen tillämpar i beslutet finns i *bilaga 1*.

Finansinspektionens bedömning

Företagsledningens ansvar för tillfredsställande intern kontroll

Det är företagsledningen, dvs. styrelsen och den verkställande direktören, som ansvarar för att se till att LF Bank fullgör de skyldigheter som följer av de författningar som reglerar de olika verksamheter banken bedriver. Det innebär bland annat att företagsledningen ska skapa interna kontrollfunktioner, vilka i sig är en förutsättning för ledningens möjligheter att säkerställa att verksamheten drivs i enlighet med gällande regler. För att ge vägledning till företagen har Finansinspektionen i 5 kap. 2 § de allmänna råden om styrning och kontroll i finansiella företag angett att styrelsen bör se till att det finns en funktion (compliance) som utgör ett stöd för att verksamheten drivs enligt gällande regler. Det framgår dessutom av 6 kap. 9 § första stycket Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse att LF Bank ska ha en permanent och effektiv funktion för regelefterlevnad

En viktig uppgift för bankens funktion för regelefterlevnad är att identifiera och bedöma risker i regelefterlevnaden, t.ex. när nya produkter och tjänster tas fram. Därutöver ska funktionen för regelefterlevnad löpande informera och utbilda anställda för att minska risken för att kundernas intressen åsidosätts, till följd av bristande kunskaper hos de anställda. En förutsättning för detta arbete är att funktionen ges tillräckliga resurser. Det är företagsledningens ansvar att se till att funktionen har kompetens och resurser för att kunna utföra sitt arbete och att det finns anpassade och aktuella styrdokument för att kunna följa upp kontrollfunktionernas arbete, och om det behövs vidta åtgärder.

Det går inte att i absoluta tal ange vad som får anses utgöra tillräckliga resurser för en funktion för regelefterlevnad i en bank. En sådan bedömning måste göras

utifrån proportionalitetshänsyn till bl.a. bankens storlek och vilka typer av verksamheter banken bedriver.

Funktionen för regelefterlevnad

De flesta företag inom LFAB-gruppen har genom uppdragsavtal lagt ut funktionen för regelefterlevnad på moderbolaget LFAB. I den gruppgemensamma funktionen för regelefterlevnad har de anställda till uppgift att ansvara för regelefterlevnaden inom ett eller flera företag. LF Banks funktion för regelefterlevnad utgör alltså en del av den för LFAB-gruppen gemensamma funktionen för regelefterlevnad. Detta innebär i praktiken ingen skillnad mot att dessa personer skulle vara anställda i respektive bolag. Inom bankkoncernen har dotterbolaget Wasa Kredit AB en egen funktion för regelefterlevnad som inte ingår i den för LFAB-gruppen, i övrigt, gemensamma organisationen. Wasa Kredit AB omfattas därför inte av bedömningen i detta beslut när det gäller tillräckliga resurser för bankkoncernens funktioner för regelefterlevnad.

Av dokumentation som inkommit till Finansinspektionen framgår att mellan åren 2006 och 2011 har en person hanterat regelefterlevnaden i LF Bank och dotterbolaget LF Hypotek. Mellan 2006 och maj 2010 har samma person dessutom ansvarat för regelefterlevnaden i dotterbolaget LF Fond samt regelefterlevnaden för kapitalförvaltningen i LF Liv. Detta förhållande bekräftades av en representant för funktionen under Finansinspektionens platsbesök. Samma person uppgav dessutom att endast en begränsad tid hade ägnats åt faktisk uppföljning och kontroll av regelefterlevnaden i banken och dess dotterbolag.

Internrevisionen

LF Banks företagsledning har för att identifiera brister i styrningen och kontrollen haft LFAB:s internrevisorer (IR) till sin hjälp. Dessa revisorer, som även är LF Banks internrevisorer, har granskat samtliga funktioner för regelefterlevnad i LFAB-gruppen. Dessa granskningar har gjorts under åren 2006, 2008 och 2010.

År 2008 gjorde IR bedömningen att LF Bank hade en händelsestyrd uppföljning av regelefterlevnaden som i kombination med ett odokumenterat arbetssätt medförde risk för bristande kontroll av regelefterlevnaden i banken. IR rekommenderade därför banken att dokumentera och formalisera uppföljningen av regelefterlevnaden. Vidare gjordes bedömningen att funktionen för regelefterlevnad inom LFAB, och därmed även banken, saknade tillräckliga resurser. Detta innebar enligt IR en inskränkande effekt på funktionens uppdrag och därmed en ökad risk för brister i regelefterlevnadskontrollen. IR rekommenderade därför LFAB, inklusive banken, att säkerställa tillräckliga resurser för att kontrollera regelefterlevnaden. Av LF Banks yttrande till IR, som undertecknats av den person som ansvarade för regelefterlevnaden i LF Bank, framgår att banken ansåg att rapporten i detta avseende var sakligt korrekt och att det var lämpligt att följa IR:s rekommendationer. Samma person uppgav resursbrist som orsak till varför funktionen inte hade dokumenterat och formaliserat uppföljningen av regelefterlevnaden inom bankkoncernen. Det framgår vidare av IR:s rapport att samtliga

funktioner för regelefterlevnad inom LFAB-gruppen ansåg sig ha otillräckliga resurser.

År 2010 granskade IR återigen LFAB och dotterbolagens funktioner för regelefterlevnad och konstaterade att det under en längre tid saknats tillräckliga resurser i LF Bank och att detta hade fått till följd att visst arbete med regelefterlevnaden uteblivit. IR rekommenderade därför LF Bank att säkerställa tillräckliga resurser för regelefterlevnadsfunktionen i fråga om LF Bank, LF Hypotek och LF Fond. Utöver det otillräckliga resursläget konstaterade IR att rutinen för rapportering av regelefterlevnad från Wasa Kredit AB ännu inte hade formaliserats. LF Bank lämnade ett yttrande över IR:s rapport den 7 maj 2010. Av yttrandet framgår att när banken bedömer behovet av resurser till funktionen för regelefterlevnad bör det beaktas att det blir en rimlig balans mellan verksamhetsjurister och funktionen för regelefterlevnad. Vid tidpunkten för yttrandet arbetade tre jurister inom LF Bank och LF Fond. Enligt banken bör balansen mellan juristerna utformas på ett ändamålsenligt sätt när det gäller användandet av bankens och fondbolagets ekonomiska resurser. Sammanfattningsvis ansåg LF Bank i sitt yttrande att det var tillräckligt med en heltidstjänst för att tillgodose kravet på en fungerande funktion för regelefterlevnad på banken, vilket också inkluderar det regelefterlevnadsarbete som bedrevs i dotterbolaget LF Fond.

Har LF Bank haft tillräckliga resurser för regelefterlevnad?

LF Bank är Sveriges femte största fullsortimentsbank med en balansomslutning som för LF Bank uppgick till drygt 75 miljarder kronor och för bankkoncernen till drygt 168 miljarder kronor per den sista september 2011. LF Bank har över 870 000 kunder. LF Bank är dessutom ansvarigt institut för en finansiell företagsgrupp i vilken det förutom banken ingår två kreditmarknadsbolag och ett fondbolag. Bankens balansomslutning har vuxit med över 40 procent sedan 2008 och mer än fördubblats sedan 2006.

Vid tidpunkten för Finansinspektionens platsbesök i februari 2011 ansvarade en person för regelefterlevnaden i banken inklusive dotterbolaget LF Hypotek. Resurserna för funktionen hade då förstärkts marginellt i förhållande till tidigare.

Bankens internrevisorer har sedan 2008 uppmärksammat företagsledningen på att funktionen för regelefterlevnad har otillräckliga resurser för att sköta sitt arbete. Av LF Banks yttrande till IR över 2008 års rapport framgår det att funktionen för regelefterlevnad delar internrevisionens uppfattning om att resurserna brister när det gäller banken. Någon förstärkning av funktionens resurser gjordes emellertid inte inför 2010 års granskning av internrevisionen. I verksamhetens yttrande över 2010 års rapport ansåg, som framgår ovan, företagsledningen att resurserna var tillräckliga.

För en bank av LF Banks storlek måste det ställas höga krav på riskinsikt och förmåga att skapa kontrollfunktioner som är anpassade till verksamheten. Att låta resursläget för bankens funktion för regelefterlevnad vara i det närmaste oförändrat under fem år av kraftig expansion måste därför ifrågasättas.

Begreppet ”resurser” rymmer visserligen mer än antal timmar som läggs ner på funktionen, men en grundläggande förutsättning är att det finns tillräckligt med personal för att funktionen ska kunna utföra sitt uppdrag. LF Bank ska främst följa näringsrättsliga och konsumentskyddande bestämmelser när det gäller bankrörelsen och värdepappersrörelsen. I kombination med att LF Bank är Sveriges femte största fullsortimentsbank är det inte tillräckligt att en person ansvarar för att kontrollera regelefterlevnaden mellan åren 2006 och 2011. Lägg därtill att samma person ansvarade för regelefterlevnaden i dotterbolaget LF Fond till och med maj 2010 samt LF Liv när det gäller kapitalförvaltningen till och med 2008. Enligt Finansinspektionens bedömning har banken inte gett funktionen för regelefterlevnad tillräckliga resurser och har därmed exponerat sig för omfattande risker vad gäller regelefterlevnaden. Att banken under de senaste tre åren dessutom låtit bli att agera på tydliga signaler från IR om bristande resurser, är ett än tydligare utslag av otillräcklig intern styrning och kontroll. Banken har därför i detta avseende inte levt upp till de grundläggande kraven på riskhantering och tillfredsställande intern kontroll i 6 kap. 2 § LBF vare sig enskilt eller som ansvarig för den finansiella företagsgruppen. Banken har inte heller följt reglerna om organisatoriska krav i 6 kap. 9 och 10 §§ FFFS 2007:16.

LF Bank har i sitt senaste yttrande till Finansinspektionen den 30 november 2011 angett som förklaring till varför banken inte agerat i tid på IR:s rekommendationer att det inte varit alldeles tydligt hur de allmänna råden i FFFS 2005:1 ska tillämpas.

De allmänna råden är anvisningar om hur banken lämpligen kan agera för att åstadkomma en god intern kontroll enligt bl.a. 6 kap. 2 § LBF. I det här fallet säger de allmänna råden endast det närmast självklara att funktionen för regelefterlevnad bör ha tillräckliga resurser för sina uppgifter. Det är inte möjligt för Finansinspektionen att i allmänna råd närmare ange hur resursstark regelefterlevnadsfunktionen ska vara i kvantifierbara mått. Därtill är skillnaderna mellan alla de företag som har att beakta de allmänna råden alldeles för stora. Det är ett företags eget ansvar att säkerställa att lagbestämmelsen tillgodoses.

Därtill kommer att LF Bank i det här fallet, såsom värdepappersföretag, också ska tillämpa reglerna i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse i vilka det bl.a. finns ett uttryckligt krav på tillräckliga resurser för en effektiv funktion för regelefterlevnad (6 kap. 10 § första stycket 1).

Sammantaget innebär detta att LF Bank inte levt upp till kraven på tillräcklig intern kontroll i 6 kap. 2 § LBF.

Som konstaterats ovan har IR, utöver det generella resursläget, uppmärksammat företagsledningen på att funktionen för regelefterlevnad även i andra avseenden har behövt åtgärdas för att uppfylla grundläggande krav på intern kontroll och följsamhet till de regelverk som banken ska följa. Till exempel konstaterade IR redan 2006 att styrelsen i banken inte fick någon strukturerad rapportering om regelefterlevnaden från bankens dotterbolag. Detta förhållande kvarstod på ett el-

ler annat sätt såväl vid 2008 som vid 2010 års granskning. Finansinspektionen riktar inte kritik mot omfattningen av – eller innehållet i – rapporteringen, utan det faktum att företagsledningen inte vidtog tillräckliga åtgärder för att skapa en grundläggande struktur kring rapportering av regelefterlevnadskontrollen, trots påpekanden från IR under flera års tid. Att banken inte har haft en formaliserad rapportering från samtliga dotterbolag innebär att företagsledningen inte haft möjlighet att följa upp regelefterlevnaden i den finansiella företagsgruppen. Bankens har inte heller i detta avseende levt upp till de grundläggande kraven på riskhantering inklusive rapportering i 6 kap. 2 § LBF såsom ansvarig för den finansiella företagsgruppen.

Felaktiga kapitalkravberäkningar

Det framgår av 4 kap. 5 § kapitaltäckningslagen att ett företag ska beräkna riskvägda exponeringsbelopp för kreditrisker enligt en schablonmetod om företaget inte har fått tillstånd att använda en internmetod. Under tiden 2007 till och med 2009 tillämpade LF Bank schablonmetoden för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp. Det innebär att exponeringar med säkerhet i annan fastighet än bostadsfastighet eller bostadsrätt, t.ex. lantbruksexponeringar, enligt huvudregeln ska riskvägas enligt 16 kap. 23 § kapitaltäckningsföreskrifterna eller, om vissa kriterier är uppfyllda, enligt 16 kap. 20 och 21 §§. Huvudregeln innebär alltså att lantbruksexponeringar ska ges 100 procents riskvikt.

Under nämnda tid har LF Bank emellertid gett lantbruksexponeringar riskvikter enligt 16 kap. 24 § kapitaltäckningsföreskrifterna, dvs. 35 eller 75 procents riskvikt beroende på om belåningsgraden är under eller över 75 procent.

LF Banks förklaring till det är att i samband med att banken fick tillstånd att använda en internmetod för hushållsexponeringar i januari 2007, fördes samtliga tillgångsklasser i balansräkningen till exponeringsklasser och riskvikter. Lantbruksexponeringar med säkerhet i fastighet fördes då till exponeringsklass ”Exponeringar med säkerhet i fastighet” med riskvikterna 35 procent eller 75 procent, dvs. enligt 16 kap. 24 §. Ingen av dessa exponeringar gavs riskvikten 100 procent enligt 16 kap. 23 §. Enligt banken var utlåningsportföljen då av ringa storlek och med karaktär av familjeägda jordbruk. LF Bank menar därför att felet är av tolkningskaraktär eftersom utlåningsportföljen hade stora likheter med det egna boendet varför exponeringarna jämfördes med exponeringar med säkerhet i bostadsfastighet.

Av 16 kap. 25 § framgår detaljerat och tydligt uttömmande vad som avses med bostadsfastighet. Av bestämmelsen framgår motsatsvis att lantbruksexponeringar inte kan hänföras till exponeringsklassen bostadsfastighet. Det saknas således utrymme att göra undantag för lantbruksexponeringar på grund av att familjeägda jordbruk anses ha stora likheter med det egna boendet eller på grund av att den aktuella utlåningsportföljen är av ringa storlek. Bankens har därför beräknat riskvägda exponeringsbelopp avseende lantbruksexponeringar på ett felaktigt sätt under tiden 2007 till och med 2009, vilket innebär att banken under samma tid

redovisat ett för lågt kapitalkrav för kreditrisk utan golvregler såväl i sin externa kommunikation som i kvartalsvisa kapitaltäckningsrapporter till Finansinspektionen. Banken har därigenom brutit mot 4 kap. 5 § lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Överväganden om ingripande

Tillämpliga bestämmelser

Finansinspektionen ska enligt 15 kap. 1 § LBF ingripa om en bank har åsidosatt sina skyldigheter enligt LBF, andra författningar som reglerar institutets verksamhet, institutets bolagsordning eller interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar bolagets verksamhet.

Finansinspektionen kan ingripa genom att förelägga ett företag att vidta åtgärd för att komma tillrätta med en viss situation eller genom att ge företaget en anmärkning. Är överträdelsen allvarlig ska kreditinstitutets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, ska institutet få en varning. I det fall ett kreditinstitut har meddelats ett beslut om anmärkning eller varning följer av bestämmelserna i 7–9 §§ LBF att Finansinspektionen får besluta att företaget ska betala en straffavgift. Straffavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor.

Bedömning av överträdelserna

Företagsledningens ansvar för tillfredsställande intern kontroll

De överträdelser som banken gjort sig skyldig till är av underlåtenhetskaraktär. Det innebär att företagsledningen har brutit i sitt ansvar att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig kontroll. Sådana organisatoriska brister är allvarliga eftersom företagsledningen inte har kunnat säkerställa att banken har följt de regler som gäller för verksamheten och därmed inte heller har kunnat vidta åtgärder om överträdelser har begåtts.

För banker av LF Banks storlek bör det ställas särskilt höga krav på bankens egen förmåga att skapa en god organisation. Det innebär bl.a. att banken vid varje tidpunkt måste ha lämpliga kontrollfunktioner för att säkerställa att de näringsrättsliga bestämmelser som reglerar dess verksamhet följs. Som tidigare angetts, har funktionen för regelefterlevnad dessutom en viktig uppgift att säkerställa ett tillräckligt konsumentskydd. En förutsättning för det arbetet är att funktionen ges tillräckliga resurser.

Som redan har konstaterats anser Finansinspektionen att LF Bank under lång tid saknat tillräckliga resurser för att säkerställa en god regelefterlevnad, vilket får anses allvarligt mot bakgrund av bankens storlek och därmed betydelse för det svenska finansiella systemet. LF Banks internrevisorer har under lång tid uppmärksammat företagsledningen på att funktionen för regelefterlevnad inte haft tillräckliga resurser, vilket även funktionen instämt i, men företagsledningen har underlåtit att vidta åtgärder. Företagsledningen har därmed visat en bristande

förmåga att på eget initiativ anpassa och följa upp regelefterlevnaden under en femårsperiod då banken genomgått en kraftig expansion. Bankens företagsledning har inte heller förmått skapa en dokumenterad och formaliserad rutin för rapportering av regelefterlevnaden från bankens dotterbolag trots påpekanden från IR under lång tid.

Företagsledningens underlåtenhet har inneburit att banken haft en bristande intern kontroll, vilket bör föranleda ett ingripande av Finansinspektionen.

Felaktiga kapitalkravsberäkningar

LF Bank har inkommit med korrigerade kapitaltäckningsrapporter som visar skillnaden under perioden 2007–2009 mellan det faktiskt redovisade kapitalkravet och det kapitalkrav som banken skulle ha redovisat om den hade gett lantbruksexponeringarna korrekta riskvikter. Rapporterna visar att kapitaltäckningsgraden utan tillämpning av de s.k. golvreglerna har överskattats med som mest 1,9 procentenheter (14,8 i stället för 12,9 i december 2009) på grund av bankens sätt att riskväga lantbruksexponeringar.

LF Bank hade under den ovan angivna perioden tillstånd att använda en internmetod för hushållsexponeringar vilket ledde till ett lägre beräknat kapitalkrav för dessa exponeringar än om banken hade tillämpat schablonmetoden. Banken har dock inte fått tillgodoräkna sig det lägre kapitalkravet fullt ut på grund av golvreglerna. Golvreglerna innebär att ett institut endast får minska det totala kapitalkravet successivt till 80 % av det kapitalkrav institutet hade innan det införde en internmetod. Tillämpningen av golvreglerna har medfört att det faktiska kapitalkravet och den faktiska kapitaltäckningsgraden hade varit densamma under hela perioden, även om LF Bank hade rapporterat riktiga riskvikter för lantbruksexponeringarna.

Sammanfattningsvis innebär det att banken redovisat en för hög kapitaltäckningsgrad utan tillämpning av golvreglerna, som mest med 1,9 procentenheter. På grund av golvreglerna har det lagstadgade kapitalkravet emellertid inte varit för lågt. LF Bank följer dessutom enligt extern redovisning ett internt kapitaltäckningsmål som avser kapitaltäckningsgraden utan tillämpning av golvregler. Banken hade inte heller brutit mot detta mål om den hade beräknat kapitalkravet korrekt. Som också bekräftas av LF Bank, hade banken därför inte behövt kapitalisera upp sig ytterligare även om man gjort en korrekt beräkning av kapitalkravet utan golvregler.

Det är alltså så att LF Bank under tre år har redovisat ett felaktigt kapitalkrav för kreditrisker utan golvregler. Detta får betydelse bland annat för analytiker och investerare som fokuserar på kapitalkravet utan golvregler. Informationsvärdet av kapitalkravet utan tillämpning av golvregler är därför av stor betydelse, även om detta inte påverkar bankens kapitalkrav så länge golvreglerna är kvar. Företagens rapportering ligger även till grund för Finansinspektionens arbete med att identifiera och analysera risker i såväl enskilda företag som inom sektorer. Vidare utgör företagens rapporter underlag för omfattande analyser på euro-

peisk nivå. En korrekt rapportering är således en grundläggande förutsättning för Finansinspektionens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag. Mängden rapporterade företag gör också att Finansinspektionen inte kan granska samtliga rapporter i detalj, vilket innebär att Finansinspektionen är beroende av att företagen själva har adekvata kontrollmekanismer för att säkerställa en korrekt rapportering. Utöver underlag för Finansinspektionens analyser, är en korrekt återgiven kapital-situation nödvändig för att potentiella investerare ska få en rättvisande bild av företaget. Finansinspektionen konstaterar i det sammanhanget att banken redovisat en felaktig kapital-situation i sina finansieringsprospekt, vilket kan ha inneburit en lägre finansieringskostnad än annars. Även denna överträdelse är därför av sådan art att det är nödvändigt för Finansinspektionen att ingripa.

Bankens åtgärder

LF Bank aviserades den 24 januari 2011 om att Finansinspektionen skulle granska bankens kontrollfunktioner. I februari samma år identifierade LF Bank ett ytterligare behov av resurser och kompetens, varefter banken beslutade att utöka funktionen för regelefterlevnad med ytterligare en tjänst för banken och LF Hypotek. Tjänsten tillsattes i oktober 2011, vilket innebär att det sedan dess finns en person som har till uppgift att kontrollera regelefterlevnaden i respektive företag i bankkoncernen. Sedan Finansinspektionens platsbesök den 24 februari 2011, har banken vidtagit ytterligare åtgärder i syfte att stärka bankens kontrollfunktioner vilka framgår nedan. Dessutom har banken en ny verkställande direktör sedan juli 2011. Finansinspektionens bedömning är att den nye verkställande direktören insett allvaret i de brister som kommunicerades till banken i april 2011 och att denna person har vidtagit nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med bristerna och skapa en ändamålsenlig och effektiv organisation av kontrollfunktionerna. När det gäller riskkontroll har bankens funktioner Kreditrisk och Operativ risk/Säkerhet förstärkts med nya medarbetare. Banken har också gjort en genomgång av processen för kapitaltäckningsrapportering för att både utvärdera och säkerställa kvaliteten när rapportunderlag lämnas. Internrevisionen har tillsatt en tjänst med inriktning på lokal bankkontorsgranskning på länsförsäkringsbolagen. Nya bedömningskriterier har införts för att förtydliga riskerna för att verksamheten inte når sina mål. Revisionsutskottet har beslutat om en modell för att följa upp verksamhetens åtgärder av givna rekommendationer utifrån satta tidsgränser. Modellen är gemensam för kontrollfunktionerna. Funktionen för regelefterlevnad har successivt förstärkts och banken har i november 2011 beslutat att ytterligare förstärka funktionen. Vid utgången av 2012 kommer funktionen enligt banken bestå av sex personer som har till uppgift att ansvara för regelefterlevnaden i bankkoncernen, varav tre personer i LF Bank. Banken gör därmed bedömningen att kravet på tillräckliga resurser tillgodoses.

Val av ingripande

Företagsledningen har trots att den varit medveten om problemen under lång tid underlåtit att anpassa funktionen för regelefterlevnad till nya förutsättningar. Överträdelsen kan bedömas som allvarlig, särskilt med hänsyn till LF Banks

storlek och betydelse i det finansiella systemet. Finansinspektionen konstaterar emellertid att LF Bank i ett tidigt skede efter det att Finansinspektionen inledde sin undersökning, vidtagit åtgärder för att komma tillrätta med iakttagna brister. Banken har i flera avseenden förstärkt kontrollfunktionerna ytterligare liksom rutinerna för uppföljning. Finansinspektionen lägger även vikt vid att banken har en ny verkställande direktör som synes ha vilja och förmåga att skapa en organisation där intern styrning och kontroll prioriteras samt verka för ett gott kundskydd. Sammantaget anser Finansinspektionen att det i detta fall finns skäl att stanna vid en anmärkning. Överträdelserna som avser felaktiga kapitalkravsberäkningar är inte av sådan art att de föranleder en annan bedömning. Anmärkningen ska emellertid graderas som allvarlig genom en straffavgift.

Straffavgiften får bestämmas till mellan 5000 kronor och 50 miljoner kronor, dock får den högst uppgå till tio procent av föregående års omsättning för banken. Årsomsättningen uppgår till 504 miljoner kronor i banken enligt den senaste fastställda årsredovisningen. Straffavgiften kan därför högst uppgå till 50 miljoner kronor. Eftersom straffavgiften ska ses som en gradering av överträdelserna och anmärkningen betraktas som allvarlig finns det anledning att besluta om en högre straffavgift än vad som tidigare varit fallet vid anmärkning. Avgiften ska bestämmas till tio miljoner kronor.

Straffavgiften tillfaller staten och faktureras efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen (Bengt Westerberg, ordförande, Birgitta Johansson Hedberg, Lars Nyberg, Hans Nyman, Gustaf Sjöberg och Martin Andersson, generaldirektör) efter föredragning av enhetschefen Johan Persson. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Per Håkansson och avdelningschefen Petra Gressirer deltagit.

FINANSINSPEKTIONEN

Bengt Westerberg
Styrelseordförande

Johan Persson
Enhetschef

Bilaga 1

Tillämpliga bestämmelser

De grundläggande bestämmelserna om en banks riskhantering anges i 6 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF). För vägledning om hur bl.a. reglerna om riskhantering i LBF ska tillämpas har Finansinspektionen utfärdat allmänna råd om styrning och kontroll i finansiella företag (FFFS 2005:1). Eftersom LF Bank även driver värdepappersrörelse aktualiseras Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna). Banken är moderföretag i den finansiella företagsgrupp som utgörs av LF Bank, LF Hypotek, LF Fond och Wasa Kredit. Det innebär att banken ansvarar för att de gruppbaseade kraven i lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningslagen) uppfylls.

I den del ärendet behandlar felaktiga kapitalkravsberäkningar och rapporter, aktualiseras bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar i såväl kapitaltäckningslagen som Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2007:1) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningsföreskrifterna).

Företagsledningens ansvar för tillfredsställande intern kontroll

LBF

Av 6 kap. 2 § första stycket framgår att en bank ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Banken ska härvid se till att den har en tillfredsställande intern kontroll.

Av 6 kap. 4b § framgår att det är styrelsen som ansvarar för att kraven i bl.a. 2 § uppfylls.

FFFS 2005:1

3 kap. i de allmänna råden behandlar intern styrning och kontroll. Av 1 § framgår att genom en god intern kontroll kan ett företag bl.a. säkerställa

- en ändamålsenlig och effektiv organisation och förvaltning av verksamheten,
- en tillförlitlig finansiell rapportering,
- en god förmåga att identifiera, mäta, övervaka och hantera sina risker,
- en god förmåga att efterleva lagar och förordningar, interna regler samt god sed eller standard.

Av 2 § framgår att styrelsen och den verkställande direktören bör verka för att en god intern kontroll präglar organisationen och driften av företagets verksamhet.

Av 3 § framgår att organisationen bör anpassas till de förändringar i interna och externa risker som inträffar över tiden för att upprätthålla en god intern kontroll.

5 kap. i de allmänna råden anger hur ett företag bör handla för att säkerställa regelefterlevnaden i företaget. Bl. a. anges i 5 § andra stycket att funktionen för regelefterlevnad bör ha tillräckliga resurser för sina uppgifter.

Värdepappersföreskrifterna

Av 6 kap. 6 § framgår att ett värdepappersföretag, när det fördelar funktioner internt i företaget, ska säkerställa att företagsledningen är ansvarig för att se till att företaget fullgör de skyldigheter som följer av lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Av 6 kap. 9 § framgår bl.a. att ett värdepappersföretag ska ha en permanent och effektiv funktion för regelefterlevnad som ska verka oberoende. För att funktionen ska kunna fullgöra sina uppgifter korrekt och på ett oberoende sätt ska företaget enligt 10 § ansvara för bl.a. att funktionen har tillräckliga resurser.

Kapitaltäckningslagen

Av bestämmelserna i 9 kap. 3 § följer att LF Bank i detta fall ansvarar för att de gruppbaseade kraven uppfylls av den finansiella företagsgruppen.

Av 9 kap. 5 § andra stycket framgår att en finansiell företagsgrupp bl.a. ska uppfylla kraven i 6 kap. 2 § första stycket och 3 § LBF.

Felaktiga kapitalkravsberäkningar

Kapitaltäckningslagen

Av 4 kap. 5 § framgår att ett institut ska beräkna riskvägda exponeringsbelopp enligt en schablonmetod för kreditrisker, om inte något annat framgår av ett beslut enligt 7 §.

I 7 § anges att ett institut, efter tillstånd av Finansinspektionen, får att använda en internmetod i stället för schablonmetoden för att beräkna riskvägda exponeringsbelopp. LB Bank hade inte ett sådant tillstånd för de exponeringar och den tidsperiod som berörs i detta ärende.

Kapitaltäckningsföreskrifterna

Av 16 kap. 20 § framgår att hushållsexponeringar ska ges 75 procent riskvikt.

Av 16 kap. 21 § framgår bl.a. att med hushållsexponeringar avses exponeringar mot fysiska personer och exponeringar mot små eller medelstora juridiska personer om institutets och i förekommande fall den finansiella företagsgruppens totala exponering mot den fysiska eller juridiska personen högst uppgår till ett belopp som motsvarar 600 000 euro.

Av 16 kap. 23 § framgår att exponeringar som är säkerställda med pant i annan fastighet än bostadsfastighet eller bostadsrätt ska ges 100 procent riskvikt.

Av 16 kap 24 § framgår att exponeringar eller del av exponeringar som är säkerställda med panträtt i bostadsfastighet eller bostadsrätt, ska ges 35 procent riskvikt för den del som, tillsammans med eventuella fordringar med bättre rätt, högst motsvarar 75 procent av bostadsfastigheten eller bostadsrättens värde. Överskjutande del ska ges 75 procent riskvikt.

Av 16 kap. 25 § framgår att det med bostadsfastighet avses fastighet som i sin helhet taxeras som småhusenhet eller hyreshus. Här inräknas även fritidshus och obebyggd tomtmark avsedd för småhusbebyggelse. Fastighet med färdigställd byggnad som är eller kommer att bli bebodd eller uthyrd av låntagaren och som med hänsyn till läge, utformning och planering kan utnyttjas som bostad, hänförs hit om minst femtio procent av byggnadens yta kan disponeras för bostadsändamål. Med fastighet avses här även byggnad på annans mark.

”Golvreglerna”

De s.k. golvreglerna finns i 5 § lagen (2006:1372) om införande av lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar. Av 5 § i dess tidigare lydelse, som ska tillämpas i detta ärende, framgår att ett institut som enligt 4 kap. 7 § kapitaltäckningslagen har tillstånd att tillämpa en internmetod för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker eller för motpartsrisker som ingår i marknadsrisker, under 2007, 2008 och 2009 ska ha en kapitalbas som motsvarar minst 95, 90 respektive 80 procent av kapitalkraven för

1. kreditrisker och marknadsrisker enligt 2 kap 2, 3 och 5 §§ lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, och
2. exponeringar som överskrider gränsvärdena för stora exponeringar enligt samma lag.

Bestämmelsen ändrades den 30 juni 2011. Ändringen innebär att kapitalbasen ska motsvara minst 80 procent av kapitalkraven för punkterna 1 och 2 ovan från och med samma datum.

Hur man överklagar till förvaltningsrätten

Om ni anser att beslutet är felaktigt kan ni överklaga det. Skriv i så fall till Förvaltningsrätten i Stockholm, men sänd in skrivelsen till:
Finansinspektionen, Box 7821, 103 97 STOCKHOLM.

Ange i er skrivelse ärendets nummer, vilket beslut ni överklagar, den ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras. Underteckna skrivelsen och ange namn och adress.

Överklagandet ska ha kommit in till Finansinspektionen inom tre veckor från den dag ni fick detta beslut. Om överklagandet kommer senare får det inte prövas.

Finansinspektionen sänder överklagandet till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning, om Finansinspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.